

Powroty do harmonii. Liryki Leopolda Staffa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa myśli](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Leopold Staff, ***, [w:] *Gałąź kwitnąca*, 1908.
- Źródło: Leopold Staff, *Poczucie pełni*, [w:] *Sny o potędze*, 1985, s. 11.
- Źródło: Leopold Staff, *Kochać i tracić...*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, wybór M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 116.
- Źródło: Leopold Staff, *O nauczaniu cnoty*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, wybór M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 48–49.
- Źródło: Leopold Staff, *Przedśpiew*, [w:] *Gałąź kwitnąca*, 1985, s. 51.

Powroty do harmonii. Liryki Leopolda Staffa

Jan Stanisławski, *Wiatrak ukraiński* (1883)

Źródło: domena publiczna.

Z nastaniem XX w. w poezji Młodej Polski pojawiły się nowe tendencje estetyczne i filozoficzne, coraz dalsze od dekadencjnych nastrojów ostatniego dziesięciolecia XIX wieku. Leopold Staff podejmował w swojej twórczości literackiej temat ludzkiej siły i wielkości, ujawniał tęsknotę za aktywnością i potęgą. Artysta pragnął takiego pogłębienia życia duchowego, które umożliwiłoby człowiekowi zdobycie pełnej władzy nad samym sobą.

Twoje cele

- Wskażesz główne wątki w twórczości poetyckiej Leopolda Staffa.
- Rozpoznasz najważniejsze inspiracje artysty.
- Scharakteryzujesz postawy opisywane w liryce Staffa.
- Wyjaśnisz, w jaki sposób Leopold Staff przełamywał dekadencjne nastroje panujące w epoce Młodej Polski.

Przeczytaj

Harmonia w poezji Leopolda Staffa

Leopold Staff

Źródło: domena publiczna.

Leopold Staff (1878–1957) – poeta, dramatopisarz i tłumacz. Nazywany „poetą trzech pokoleń” – tworzył od czasów Młodej Polski do połowy XX wieku. Związany początkowo ze środowiskiem artystycznym Lwowa, gdzie studiował zarówno filozofię, prawo, jak i filologię romańską.

W trakcie wielu zagranicznych podróży poznawał nowoczesną literaturę oraz nowe prądy filozoficzne, między innymi poglądy Fryderyka Nietzschego (1844–1900), którego dzieła tłumaczył później na język polski.

Reprezentował [klasycyzujące](#) tendencje w poezji – jego twórczość charakteryzuje się troską o harmonię i piękno. Wielokrotnie wprowadzał zabiegi stylizacyjne i czerpał inspiracje nie tylko

ze współczesnego sobie [symbolizmu](#), lecz także z literatury renesansowej i starożytnej. Staff znany jest także jako tłumacz *Kwiatków św. Franciszka* oraz dzieł twórców z różnych epok, w tym Epikura, Leonarda da Vinci, Johanna Wolfganga Goethego czy Thomasa Manna.

Życie jako wartość

W twórczości Staffa można zaobserwować próbę wyzwolenia od panujących w okresie Młodej Polski nastrojów [dekadencjnych](#). Takie akcenty pojawiły się już w debiutanckim tomie artysty *Sny o potędze* wydanym w 1901 roku, zdominowanym przez wpływy filozofii Fryderyka Nietzschego (1844–1900). Staff zaczerpnął z pism niemieckiego myśliciela przekonanie o wartości życia – nie każdego jednak, ale takiego, które jest twórcze i przeżywane zgodnie z własną wolą. Optymizm wizji świata proponowanej przez Nietzschego polegał na wierze w ludzkie możliwości, ze

szczególным uwzględnieniem wybitnych jednostek, zdolnych do samodzielnego kształtowania swojej egzystencji. Człowiek schyłku wieku, który wątpił w wartości powszechnie wyznawane, odnajdywał w tej filozofii nadzieję na przełamanie dekadentkiej rezygnacji. Nietzsche postulował zastąpienie oczekiwania na życie przyszłe aktywnym działaniem, a sens istnienia widział w samym życiu. Tego rodzaju refleksje wybrzmiewają w pierwszych wierszach Staffa. Jego debiutancki tom otwierał popularny sonet *Kowal*, w którym poeta dał wyraz nietzscheańskim dążeniom do samostanowienia.

Jacek Malczewski, *W tumanie* (1893)

Źródło: domena publiczna.

Na przestrzeni lat postawa poetycka Staffa ewoluowała. Wyraźnym sygnałem zmian w jego twórczości jest odejście od nietzscheańskiego uwielbienia dla radykalnego, bezkompromisowego działania na rzecz klasycyzującej formy wierszy i poszukiwania inspiracji w tradycji. W późniejszych utworach Staffa życie ukazywane jest jako pełne sprzeczności. Człowiek doświadcza w nim zarówno miłości, jak i utraty, radości i bólu; cierpi z powodu upadków i szuka sił, by się z nich podźwignąć. Wiedza na temat istoty ludzkiej egzystencji prowadzi do pogodzenia ze światem, do uznania, że trud i dążenie do wyższych wartości nadają życiu sens. Tej świadomości nie przeszkadza refleksja, że owoce tego dążenia będą znikome i przemijające. Takie refleksje można między innymi znaleźć w utworze *Kochać i tracić* pochodzącym z tomu *Łabędź i lira* z 1914 roku:

” Leopold Staff

Kochać i tracić...

Kochać i tracić, pragnąć i żałować,
Padać boleśnie i znów się podnosić,
Krzyczeć tęsknocie „precz!” i błagać „prowadź!”
Oto jest życie: nic, a jakże dosyć...

Zbiegać za jednym klejnotem pustynie,
Iść w toń za perłą o cudu urodzie,
Ażeby po nas zostały jedynie
Ślady na piasku i kręgi na wodzie.

Źródło: Leopold Staff, *Kochać i tracić...*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, wybór M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 116.

Smutek przemijania

Nie można jednak uznać poezji Staffa za jednoznacznie radosną. Ważne miejsce zajmują w niej rozważania dotyczące przemijania i niespełnienia. Niektóre wersy z wydanego w 1908 roku tomu *Gałąź kwitnąca* można potraktować wręcz jako poetycką wykładnię myśli [Artura Schopenhauera](#) (1788–1860) o cierpieniu, które wynika z nieustannego poczucia niedosytu oraz z faktu, że człowiek pragnie tego, co nie może być trwałe. Według tego poglądu wszelkie pragnienie staje się przyczyną cierpienia, które jest tym większe, im większa była uprzednia radość. Poeta z jednej strony ukazywał bolesne doświadczenie tęsknoty za tym, co przemijające i niestałe, z drugiej jednak – formułował wnioski w duchu stoickim. Pokazywał, że radość i smutek to dwie strony tego samego doświadczenia – początku i końca, marzenia o czymś i spełnienia. Radość jest po stronie marzenia, początku, oczekiwania. Smutek przychodzi natomiast po realizacji pragnień, ponieważ osiągnięcie zamierzeń nie może dać poczucia spełnienia i pociechy. Owo „między” – chwila oczekiwania – powinno trwać w nieskończoność, bo jest jedynym dostępnym człowiekowi doświadczeniem szczęścia. Moment ten jest zawsze naznaczony piętnem smutku, który rodzi się ze świadomości przemijania i śmierci. Wobec tego jedynym wyjściem pozostaje spokojna zgoda na smutek przemijania, przy całej świadomości bólu, który niesie ono ze sobą.

Taką postawę Staff wyraził między innymi w utworze o incipicie „Czemu patrzycie, oczy moje, zza mgły łez...”:

Jan Stanisławski, *Ule na Ukrainie* (1895)

Źródło: domena publiczna.

” Leopold Staff

Czemu patrzycie, oczy moje, zza mgły łez
Na ostatniego słońca zachodnie konanie?
Czemu was tak przykuwa jego krew i kres,
Chociaż w źrenicach boli jak ostry jad w ranie?
Czy wam nie dość, że długi słoneczny był dzień,
Nie dość skryć go radośnie wśród pamięci schronu,
Zasłonić dłonią oczy nim zapadnie cień?
Czy wszelką radość płaci się smutkiem jej zgonu?

Nie całujcie, me wargi, na rozstanie ust,
Z których nigdy ostatnich nie piło się miodów.
Dreszcz rozkoszy się stanie dwojgiem cierpkich bruzd

I ciepłą pamięć czoła zetnie w smutek chłodów.
Czy tak bezdennie wielką jest tęsknoty głąb,
Aby niedosyt życia pełnić z śmierci plonu?
Iść ścieżką, aż zawiedzie nad przepaści zrąb?
Czy wszelką radość płaci się smutkiem jej zgonu?

Między pieśnią przerwana a zbudzonym echem,
Falą i nagą stopą, co wnet się zanurzy,
Przyjściem listu i zdjęciem pieczęci z pośpiechem,
Pomiędzy zaproszeniem i rankiem podróży,
Między wzniesioną dłonią a owocem drzew
Śpi szczęście, co najłodsze dreszcze daje łonu,
Między wargą a czarą, gdzie wina lśni krew...
Lecz wszelką radość płaci się smutkiem jej zgonu.

Źródło: Leopold Staff, ***, [w:] *Gałąź kwitnąca*, 1908.

Pogodna mądrość

Z czasem w poezji Staffa do głosu dojdą także inspiracje duchowością franciszkańską, która w okresie Młodej Polski przechodziła swoisty renesans. Z umiłowaniem ubóstwa i życia w zgodzie z naturą jawiła się młodopolanom jako przeciwwaga dla przepychu kościelnej instytucji. Wpływy franciszkańskie wprowadziły do poezji Młodej Polski postać pokornego prostaczka, który raduje się zwyczajnymi, codziennymi rzeczami i w nich odnajduje swoją osobistą duchowość. Wzorem takiej postawy życiowej stał się średniowieczny zbiór opowieści i podań *Kwiatki świętego Franciszka z Asyżu*, przełożony w całości na język polski przez Staffa w 1910 roku. Franciszkańskie wątki w poezji Staffa nie były jednak ściśle związane z treściami religijnymi. Artysta akcentował przede wszystkim pogodę ducha charakterystyczną dla tego nurtu i wynikającą z niej zgodę na istniejące w świecie ból i cierpienie. Podobne postawy znajdował również u stoików, którzy uczyli umiaru, niezależności od czynników zewnętrznych, a nade wszystko wywyższali cnoty. Podmiot liryczny w wierszach Staffa przyjmował niekiedy rolę dojrzałego człowieka, mędrca, który uczy dostrzegać

wśród smutków małe radości, a wśród grzechu – załączki dobroci. Zgodnie z humanistycznymi ideami zawartymi w sentencji Terencjusza żadna z „rzeczy ludzkich” nie jest mu obca, lecz przyjmuje on stoicką postawę pogodnej akceptacji życia. Jednym z utworów Staffa pisanych w tym duchu jest wiersz *O nauczaniu cnoty* pochodzący z tomu *Ptakom niebieskim* wydanego w 1905 roku. W słowach podmiotu lirycznego można rozpoznać nawiązania zarówno do nauczania Jezusa Chrystusa, jak i postawy franciszkańskiej oraz filozofii stoickiej:

” Leopold Staff

O nauczaniu cnoty

Nauczyciel pogodny, uczę uczniu moje,
Ażeby żyli pięknie i kochali cnoty.
Wiodę ich w wonne gaje, w zachodu czas złoty,
Oplatając krzew marzeń w tęsknoty powoje.

Ubogie są me uczniu, w księgach nie uczone,
Są ze mną i chadzają cierpliwie w me ślady,
Albowiem są strwożeni i zbawieni rady,
A widzą u mnie usta zawsze uśmiechnione.

Na trawie nad strumieniem siadamy w szat bieli.
Mówię im słowa słodkie, mądre jak milczenie,
W których śpiewa głębina, pokój i zdziwienie...
Ale uczniowie moi – nieczujni – posnęli.

Wtedy cicho odchodzę od gromadki sennej
I z prętów łozy plotę przez długą noc kosze,
Które zabieram świtem i na targ wynoszę,
By dla nich i dla siebie zdobyć chleb codzienny.

I za grosz dwoje ryby i chleba pięcioro
Kupiwszy, strawą łamię się z rzeszą tułaczą...
Oni biorą, lecz twarze odwracając płaczą:
„Dobry nasz mistrz znów wczoraj prawil mową chorą...”

Po co źdźbłu wiedzieć, czym jest rosa, która pada?...
Wszak czynią, jakby znali, czego znać nie mogą:
Miłość czynią i miłość sprawia, że mą drogą
Idąc nie naigrawa się z mych słów gromada...

Patrzy-ż ziarno, gdzie pada, gdy zeń łuska spęknie?
Mnie miłości uczyła zaduma wieczora...
Miłują-ż za chleb oni? za ryby z jeziora?...
Ucznie me czynią pięknie, co ja czuję pięknie...

Wiodę ich w chłodne gaje w zachodu czas złoty,
Oplatając krzew marzeń w tęsknoty powoje...
Nauczyciel pogodny, uczę ucznie moje,
Ażeby żyli pięknie i kochali cnoty.

Źródło: Leopold Staff, *O nauczaniu cnoty*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, wybór M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 48–49.

Słownik

dekadentyzm

(fr. *décadence* – chylenie się ku upadkowi, łac. *decadentia* – schyłek) – postawa, która ukształtowała się pod koniec XIX wieku, charakteryzująca się pesymistycznym podejściem do rzeczywistości, przekonaniem o zmierzchu kultury i poszukiwaniem sposobów na zapełnienie odczuwanej pustki. Duży wpływ na rozwój dekadentyzmu miały filozofia Artura Schopenhauera oraz powieść Jorisa-Karla Huysmansa *Na wspak* nazywana przez współczesnych „biblią dekadentyzmu”

klasycyzm

(łac. *classicus* – należący do pierwszej klasy) – kierunek w sztuce, literaturze i muzyce rozwijający się przede wszystkim w XVII i XVIII wieku, czerpiący inspiracje z antyku; klasycy poszukiwali harmonii i piękna charakterystycznego dla dzieł starożytnych, często odwoływali się do tematyki mitologicznej, preferowali oszczędność środków wyrazu i przedstawianie statycznych sytuacji

schopenhaueryzm

filozofia pesymistyczna wywodząca się z myśli Artura Schopenhauera, głoszącego bezcelowość życia i niemożność znalezienia szczęścia i nasycenia pragnień; teksty Schopenhauera wpłynęły na literaturę młodopolską, w której pojawiły się motywy charakterystyczne dla jego filozofii, uznającej zaniechanie działania, dążenie do nirwany i podziwianie sztuki za jedyne sposoby przezwyciężenia egzystencjalnego cierpienia

stoicyzm

(stgr. *stoa*, *στοά* – hala kolumnowa typowa dla architektury starożytnej Grecji; w portyku tego rodzaju nauczał Zenon z Kition) – zapoczątkowany w starożytnej Grecji przez Zenona z Kition, rozwinięty następnie przez Chryzypa kierunek w filozofii, a także wynikająca z niego postawa życiowa polegająca na rozumnym, samoświadomym postępowaniu, w zgodzie z cnotą; stoicy postulowali opanowanie emocji, spokojne przyjmowanie zarówno sukcesów, jak i porażek; stoicyzm wywarł znaczący wpływ na kulturę starożytnego Rzymu oraz na chrześcijaństwo

symbolizm

(gr. *symbolon* – znak umowny) prąd artystyczny w literaturze, malarstwie i muzyce zapoczątkowany w drugiej połowie XIX wieku, dążył do wyrażenia środkami artystycznymi ogólnoludzkich problemów psychologicznych, treści metafizycznych. W literaturze stał w opozycji do myśli filozoficznej pozytywizmu. Symboliści podejmowali filozoficzne zagadnienia absolutu i nieskończoności, interesowali się stanami podświadomości, snu czy halucynacji, nawiązywali do motywów mitycznych. Podstawowym środkiem ekspresji symbolizmu stał się

symbol i personifikacja. Odrębność języka symbolistów polegała na aluzyjności, wieloznaczności, muzycznym kształtowaniu wypowiedzi, podkreślanu jej walorów brzmieniowych

uwertura

(fr. *ouverture* – rozpoczęcie, otwarcie) – niecykliczny utwór muzyczny pełniący rolę instrumentalnego wstępu, najczęściej do dzieła operowego, oratorium lub baletu

Mapa myśli

Polecenie 1

Uzupełnij mapę myśli, wprowadzając cytaty ilustrujące wymienione w niej hasła dotyczące wierszy Leopolda Staffa.

Polecenie 2

Zinterpretuj wymienione w mapie myśli wiersze, zwracając uwagę na treści służące przełamaniu dekadentckich nastrojów epoki i poszukiwaniu życiowej harmonii.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Ćwiczenie 2

Ćwiczenie 3

” Leopold Staff

Poczucie pełni

Wszystko, co we mnie trwożne, poddańcze, pokorne,
Zgniotłem brutalną, dziką pięścią wielkoluda,
Bom ubóstwił potęgi szalejącej cuda,
Orkany rozkiełznane, butne i niesforne!

I rozdzwoiłem serce swe w rozgrane tętno,
Rozbijałem swą duszę niezłomną i hardą
W pieśń mocy wielką, prostą, surową i twardą,
W pieśń burzy i swobody zuchwałą, namiętą.

Znalazłem siebie w wichrów rozuzdaniu ślepem,
W ryku gromu, co wstrząsa oceanów łozem,
W błyskawicy, co pomroc rozdziera północną!

Teraz jestem bezbrzeżnym, wolnym, dzikim stepem!
Teraz jestem huczącym, rozpętanym morzem
I burzą gwiazdnych wirów potężną, wszechmocną!

Źródło: Leopold Staff, *Poczucie pełni*, [w:] *Sny o potędze*, 1985, s. 11.

Ćwiczenie 4

Scharakteryzuj postawę podmiotu lirycznego wiersza *Poczucie pełni*, opisując jego stosunek do świata zewnętrznego oraz do własnych, wewnętrznych przeżyć.

Ćwiczenie 5

Wskaż, jakie wątki charakterystyczne dla literatury Młodej Polski Leopold Staff poruszył w wierszu *Poczucie pełni*.

” Leopold Staff

O nauczaniu cnoty

Nauczyciel pogodny, uczę uczniu moje,
Ażeby żyli pięknie i kochali cnoty.
Wiodę ich w wonne gaje, w zachodu czas złoty,
Oplatając krzew marzeń w tęsknoty powoje.

Ubogie są me uczniu, w księgach nie uczone,
Są ze mną i chadzają cierpliwie w me ślady,
Albowiem są strwożeni i zbawieni rady,
A widzą u mnie usta zawsze uśmiechnione.

Na trawie nad strumieniem siadamy w szat bieli.
Mówię im słowa słodkie, mądre jak milczenie,
W których śpiewa głębina, pokój i zdziwienie...
Ale uczniowie moi – nieczujni – posnęli.

Wtedy cicho odchodzę od gromadki sennej
I z prętów łozy plotę przez długą noc kosze,
Które zabieram świtem i na targ wynoszę,
By dla nich i dla siebie zdobyć chleb codzienny.

I za grosz dwoje ryby i chleba pięcioro
Kupiwszy, strawą łamię się z rzeszą tułaczą...
Oni biorą, lecz twarze odwracając płaczą:
„Dobry nasz mistrz znów wczoraj prawil mową chorą...”

Po co źdźbłu wiedzieć, czym jest rosa, która pada?...
Wszak czynią, jakby znali, czego znać nie mogą:
Miłość czynią i miłość sprawia, że mą drogą
Idąc nie naigrawa się z mych słów gromada...

Patrzy-ż ziarno, gdzie pada, gdy zeń łuska spęknie?
Mnie miłości uczyła zaduma wieczora...
Miłują-ż za chleb oni? za ryby z jeziora?...
Ucznie me czynią pięknie, co ja czuję pięknie...

Wiodę ich w chłodne gaje w zachodu czas złoty,
Oplatając krzew marzeń w tęsknoty powoje...
Nauczyciel pogodny, uczę ucznie moje,
Ażeby żyli pięknie i kochali cnoty.

Źródło: Leopold Staff, *O nauczaniu cnoty*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, wybór M. Jastrun, Wrocław 1985, s. 48–49.

Ćwiczenie 6

W powyższym wierszu wskaż elementy, które świadczą o wpływach franciszkanizmu.

Ćwiczenie 7

Porównaj powyższe wiersze i wskaż ich najważniejsze podobieństwa i różnice.

Ćwiczenie 8

Scharakteryzuj twórczość Staffa na tle poezji młodopolskiej.

Dla nauczyciela

Autor: Marta Kulikowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Powroty do harmonii. Liryki Leopolda Staffa

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

13) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty, dostrzega kontynuacje i nawiązania w porównywanych utworach, określa cechy wspólne i różne;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.

IV. Samokształcenie.

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

10. gromadzi i przetwarza informacje, sporządza bazę danych;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- charakteryzuje różne etapy twórczości poetyckiej Leopolda Staffa,
- wskazuje źródła inspiracji poety na tle prądów literackich epoki,
- interpretuje wiersze Leopolda Staffa,
- wyjaśnia, w jaki sposób Staff przełamywał nastroje dekadence w poszukiwaniu artystycznej (poetyckiej) harmonii.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „*Powroty do harmonii. Liryki Leopolda Staffa*”. Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z utworami poetyckimi zawartymi w e-materiale: *Kochać i tracić*, *Czemu patrzycie oczy moje...*, *O nauczaniu cnoty* Leopolda Staffa. Uczniowie powinni przeczytać utwory i przygotować się do ich omówienia: przygotować wstępne informacje, które pozwolą umiejscowić tekst w kontekście historycznoliterackim.

Faza wprowadzająca:

1. Wyświetlenie na tablicy treści zawartych w sekcji „Wprowadzenie”. Przybliżenie przez nauczyciela tematu i celów lekcji. Określenie wiążących dla uczniów kryteriów sukcesu.
2. Krótka rozmowa wprowadzająca w temat lekcji: Jakie było źródło nastrojów dekadencjonalnych, które pojawiły się u schyłku XIX w.? W jaki sposób Leopold Staff próbował je przełamywać? Skąd czerpał poetyckie inspiracje?

Faza realizacyjna:

1. Nauczyciel informuje uczniów, że następna część lekcji będzie poświęcona pracy z tekstami zamieszczonymi w sekcji „Przeczytaj”.
Po zapoznaniu się z materiałem nauczyciel formułuje pytania związane z tematem lekcji: Czym jest harmonia? Na czym polega harmonia w wierszach Staffa? Informuje również, że ta część zajęć będzie przeprowadzona metodą burzy mózgów. Określa jej zasady oraz podaje czas przeznaczony na realizację zadania. Uczniowie pracują indywidualnie i zapisują swoje pomysły, następnie prezentują je na forum klasy. Nauczyciel wyznacza osobę, która zapisuje na tablicy propozycje uczestników zajęć.
2. Nauczyciel poleca, aby uczniowie w parach wykonali polecenie 1 z sekcji „Mapa myśli”. Po upływie wyznaczonego czasu prosi wybranych uczniów o przedstawienie efektów pracy i weryfikuje je na forum. Następnie dzieli uczniów na 4-osobowe zespoły i poleca im wykonanie polecenia 2 z tej samej sekcji. Każda z grup interpretuje inny (spośród trzech zaproponowanych

w e-materiale) wiersz Staffa, a następnie wszyscy uczniowie w dyskusji porównują swoje propozycje.

3. Nauczyciel prosi, aby uczniowie w parach pracowali nad ćwiczeniami z sekcji „Sprawdź się”. Przed przystąpieniem do ćwiczeń prezentuje uczniom aktorską interpretację wiersza Leopolda Staffa *Poczucie pełni*.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DCPGivGc6>

Film z nagraniem utworu *Poczucie pełni* Leopolda Staffa.

Faza podsumowująca:

1. Po zakończeniu pracy grup nauczyciel otwiera dyskusję podsumowującą lekcję. Może zadać następujące pytania: Czy Leopoldowi Staffowi udało się osiągnąć harmonię poetycką w jego lirykach? W jaki sposób? Czy pomogło mu w tym odwołanie do klasycyzmu?

Praca domowa:

1. Wybierz wiersz Staffa, który nie został omówiony w czasie lekcji. Wykonaj mapę myśli podobną do tej opracowanej w e-materiale.

Materiały pomocnicze:

- Jerzy Kwiatkowski, *Dwudziestolecie międzywojenne*, Warszawa 2000.
- Irena Maciejewska, *Leopold Staff*, Warszawa 1965.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą przed lekcją zapoznać się z multimediami z sekcji „Mapa myśli”, aby aktywnie uczestniczyć w zajęciach i pogłębiać swoją wiedzę.